

SPARER TID VED VEILEDNING PÅ NETT

Praktisk. Nettmøter er ressursbesparende og gir studenter og veiledere i praksis økt fleksibilitet.

PROSJEKTARBEID

Artikkelen bygger på
50 % praksis
 50 % teori

DOI-NUMMER:

10.4220/Sykepleiens.2015.54436

Wenche Bergseth Bogsti, førstelektor ved Høgskolen i Gjøvik, seksjon sykepleie

Tove Karin Vassbø, høyskolelektor ved Høgskolen i Gjøvik, seksjon sykepleie

Nettmøter er billigere, mer effektive og mer fleksible enn det å møtes fysisk når avstandene er lange. Dette viser seg også å gjelde for veilednings- og vurderingsmøter som gjennomføres i sykepleiestudenters praksisperioder i kommunehelsetjenesten. Tilgang til datamaskin med internett, kamera- og lydfunksjon er en forutsetning for å kunne gjennomføre nettmøter. Det er imidlertid ingen selvfølge at disse forutsetningene finnes der sykepleiestudenter gjennomfører praksis i kommunehelsetjenesten.

SAMARBEID ER VIKTIG. I løpet av sin treårige utdanning skal sykepleiestudentene, ifølge Nasjonal rammeplan for sykepleierutdanning (1), gjennomføre halvparten av studietiden i praksis. Det viser seg at studentenes læringsutbytte i praksis best sikres gjennom godt samarbeid mellom høgskolen og sykepleiere i praksis, kalt veiledere. Dette skjer ved at lærer fra høgskolen og veileder møtes jevnlig for å utveksle erfaringer og kunnskap, samt at både lærer og veileder bidrar i vurdering og veiledning av studenten (2–4). Veileder i praksis har hovedansvaret for daglig faglig oppfølging, veiledning og vurdering av studenten. Høgskolen har det formelle ansvaret for at mål og

kriterier for den enkelte praksisperiode blir fastsatt og fulgt, samt å sikre progresjonen fra den ene praksisperioden til den neste (5).

STORE AVSTANDER. Ved Høgskolen i Gjøvik organiseres praksisstudiene som fem praksisperioder à ti uker. Hver student har krav på tre veilednings- og vurderingsmøter per praksisperiode. Store geografiske avstander mellom høgskolen og praksisplasser i kommunehelsetjenesten fører til at læreren kan kjøre opptil fire timer i bil hver vei for å delta på et møte som varer i cirka én time. På bakgrunn av dette ble nettmøter som alternativ til fysiske møter prøvd ut, i et praksisnært forskningsprosjekt (6). Det var ønskelig å frigjøre tiden som ble brukt bak rattet, slik at den heller kunne anvendes til faglig veiledning av studenter, og til å utveksle erfaringer med, og veilede veilederne i praksis.

KARTLEGGING. I en nasjonal kartlegging av bruk av digitale verktøy og medier i norsk høyere utdanning (7) kommer det frem at bruk av digitale verktøy øker både blant studenter og fagansatte. Men det er fortsatt slik at bruken i stor grad underbygger tradisjonell undervisning, og at det er et potensial for å bedre utnytte mulighetene som teknologien gir. Blant annet legger studentene vekt

på at teknologi kan gjøre det lettere å samarbeide med andre og ha kontakt med fagansatte. De forventer mer fleksibilitet med hensyn til når og hvor de skal jobbe med faget, og med hensyn til kontakt med, og respons fra, faglærer. Både studenter og fagansatte uttrykker at det er viktig med tilgang til oppdaterte programvarer, verktøy og infrastruktur som fungerer. Det er forventet at studenter skal ha gode ferdigheter i, og god forståelse for, bruk av teknologi når de skal ut i arbeidslivet.

PROSJEKTET. Hensikten med prosjektet var å finne ut om nettmøter kan erstatte alt eller deler av de fysiske møtene som gjennomføres i tradisjonell vurdering og veiledning i sykepleierutdanningens praksisperioder. Om bruk av synkron medier kan øke fleksibiliteten og effektivisere veilednings- og vurderingsmøtene, og videre om nettmøter vil kunne hemme eller fremme den sosiale samhandlingen mellom aktørene. Prosjektet ble gjennomført i to ordinære praksisperioder skoleåret 2011–2012, i samarbeid med de involverte studentene og veilederne. Datasamlingen ble gjort i form av fokusgruppeintervjuer (8, 9) og dataanalysen ble gjennomført ved kvalitativ innholdsanalyse som beskrevet av Graneheim og Lundman (10).

Fakta ●●●

Hovedbudskap

Tradisjonelle veilednings- og vurderingsamtaler mellom lærer, veileder og student i praksis i kommunehelsetjenesten kan erstattes med nettmøter. Dette er ressursbesparende og gir økt effektivitet og fleksibilitet, forutsatt at teknologien fungerer og at man har søkelys på kommunikasjonen.

Nøkkelord

Les mer og finn litteraturhenvisninger på våre nettsider

- Veiledning
- Sykepleiestudent
- Sykepleierutdanning
- Informasjonsteknologi

På nett: Veiledning via nett i praksis har klare fordeler, men kan også føre til at nyanser i samtalen går tapt. Illustrasjonsfoto: Scanpix.

NETTILGANG. Fortsatt er det ved mange kommunale institusjoner, hvor sykepleiestudenter gjennomfører sine praksisperioder, ikke mulig å bruke internett. Enten finnes ikke trådløst internett, eller så har datamaskiner tilkoplede internett sikkerhetssperringer som hindrer bruk av webkamera og lyd. Dette siste er viktig og i tråd med lovverket for å sikre at pasientinformasjon ikke kommer på avveie. Egne datamaskiner for andre gjøremål enn pasientdokumentasjon, som for eksempel samhandling eller møter, informasjonssøk og

lignende, finnes oftest ikke. Denne studien viser at tekniske utfordringer som manglende tilgang til internett, manglende datautstyr og programvare, samt dårlig lyd- og bildekvalitet er framtrepende.

UTFORDRINGER. Mobilt bredbånd og studentens private bærbare datamaskin ble noen steder benyttet som en alternativ løsning der det ikke var mulig å kople seg til noe nettverk. Dette oppleves imidlertid ikke som gangbart på sikt, fordi man mister muligheten til å gjennomføre spontane møter ved

«Det er enklere å få til møteavtaler når reisetiden blir borte.»

behov, samt muligheten for at veilederne kan bruke nettmøter til veiledning med lærer og/eller hverandre når studenten ikke er til stede. Samtidig er det også slik at mange helsearbeidere fortsatt er ukynndige i bruk av dataverktøy, da

dette ikke inngår som noen vesentlig del av arbeidshverdagen deres. Terskelen for å prøve ut nettmøter blir dermed høy fordi det er nytt og fremmed og fordi de tekniske forutsetningene ikke er til stede. I tillegg er tilgang til hjelp og støttefunksjon fra IT-personalet ofte liten. På tross av mange tekniske utfordringer, ble det gjennomført nettmøter i prosjektperioden ved hjelp av ulike improviserte løsninger og tilpasninger, og ved at noen kommuner også hadde forutsetningene for nettmøter på plass.

EFFEKTIVT. Nettmøter viser seg å ha klare fordeler, som økt fleksibilitet, økt effektivitet og de er ressursbesparende. Bruk av webbaserte medier åpner i tillegg for å benytte tilsvarende teknologi også i andre situasjoner. Det gir økt fleksibilitet ved at det er enklere å få til møteavtaler når reisetiden blir borte, og man er ikke avhengig av at lærer må gjøre avtaler som klaffer med hensyn til ulike praksisplasser, både geografisk og tidsmessig. Samtidig kan avtaler lettere flyttes og endres etter behov. Et nettmøte kan enkelt utsettes noen timer, for eksempel hvis det dukker opp en læresituasjon i praksis som studenten bør prioritere, eller en akutt patientsituasjon oppholder veileder.

FLERE MØTER. Møter på nettet åpner også for muligheten til å ha flere møter enn de formelt pålagte hvis ønskelig. Både lærer, student og veileder kan møtes samtidig, eller lærer kan ha møte med bare veileder, eller bare med student. I tillegg kan veiledning av veiledere tilbys ved at flere veiledere, gjerne fra ulike kommuner, kan delta i et felles møte og utveksle erfaringer relatert til studentveiledningen. Bedre effektivitet handler om at hvert møte tar kortere tid, fordi det blir mindre utenomsnakk enn ved fysiske møter. Samtidig oppleves møtene som mer strukturerte enn tradisjonelle møter. Deltakerne i møtet følte at de konsentrerte seg godt underveis og at de var bedre forberedt. I praksis opplever man en konstant travelhet, noe som uttrykkes spesielt av veilederne, men som også bekreftes av studentene. Dermed blir effektiviteten i nettmøtene verdsatt fordi det å gjennomføre møtene på kortere tid, gir bedre tid til andre oppgaver som venter.

Samhandling via nett brukt på ett område åpner for bruk på andre områder, blant annet fordi terskelen for bruk brytes. Erfaringene fra nettmøtene gjør det enklere for deltakerne å benytte tilsvarende teknologi i andre situasjoner, som for eksempel undervisning og veiledning, nettverksbygging,

informasjons- og kunnskapssøk på nettet, samt ved samarbeid på tvers av kommunegrensene.

ULEMPER. Samhandlingen mellom deltakerne kan bli påvirket av at møtet gjennomføres på nett i stedet for ved fysisk tilstedeværelse. Det å se og høre hverandre godt, er viktige forutsetninger for å kunne sanse og tolke hverandres budskap. Kommunikasjonen blir påvirket, og spesielt nonverbal kommunikasjon blir vanskeligere å fange opp, særlig hvis deltakerne ikke kjenner hverandre fra før. Viktig informasjon kan gå tapt og vanskelige temaer, spesielt av personlig art, tas ikke opp eller blir oversett. Mangel på erfaring med bruk av data og nettmøter innebærer en fare for at oppmerksomheten blir trukket vekk fra innholdet i møtet og over på det tekniske. Situasjonen kan oppleves kunstig og fremmed i starten, og noen av nyansene i kommunikasjonen blir borte. Øyekontakt er vanskelig, fordi man fester blikket på dataskjermen og ikke i webkameraet. Ansiktsuttrykk og mimikk blir mindre synlig og vanskeligere og tolke enn ved fysiske møter. Uttalte fornemmelser om at ikke alt er som det bør, kan komme frem gjennom samtalen på nettet, men det kan oppleves vanskelig å gå videre på disse fornemmelsene der og da. Det er vanskeligere å sanse det usagte i samtalen, og samtalen kan dermed miste noe vesentlig som kan ha betydning for vurderingen av studenten. Erfaringene tilsier at faglige diskusjoner er helt greit, mens samtaler med mer personlig innhold oppleves utfordrende. Ved problematiske studentforløp, der studentens progresjon og måloppnåelse ikke er god nok til å bestå praksis, oppleves det spesielt lite tilfredsstillende med nettmøter.

KONKLUSJON. Bruk av digitale verktøy og medier innenfor utdanning og yrkesliv er generelt økende. Resultatet i denne studien viser at bruk av nettmøter i veiledning og vurdering i sykepleiestudentenes

praksisperioder har klare fordeler. Samtidig viser det seg at nettmøter kan ha innvirkning på samhandlingen mellom deltakerne i møtet. Hvis man retter spesiell oppmerksomhet mot dette siste og er bevisst på problematikken, vil man likevel kunne si at nettmøter i stor grad kan erstatte fysiske møter. Samt at man kan åpne for å fлекse

mellom nettmøter og fysiske møter etter behov. Imidlertid er nettmøter helt avhengig av at teknologien fungerer. En kartlegging av hvilke tekniske utfordringer man kan støte på, og hvordan disse kan løses blir den viktigste

forutsetningen for å kunne implementere bruk av nettmøter videre. Dette bør gjøres i samarbeid med IT-ansvarlige i kommunene, og samarbeidsavtaler mellom høyskolen og praksis må inkludere forpliktelser på dette området. ●

«Hvert møte tar kortere tid, fordi det blir mindre utenomsnakk enn ved fysiske møter.»

REFERANSER:

1. Kunnskapsdepartementet. Rammepplan for sykepleierutdanning 2008.
2. Nordhagen SS, Moen ØL, Bogsti WB, Engelsen RI, Solvik E, Struksnes SK, Arvidsson B. Gruppeveiledning for studentenes daglige veiledere i praksis. Norsk tidsskrift for sykepleieforskning 2010;12:15–25.
3. Struksnes SK, Engelsen RI, Bogsti WB, Moen ØL, Nordhagen SS, Solvik E, Arvidsson B. Nurses' conceptions of how an alternative supervision model influences their competence in assessment of nursing students in clinical practice. Nurse Education in Practice 2012;12:83–8.
4. Bogsti WB, Solvik E, Engelsen RI, Moen ØL, Nordhagen SS, Struksnes S, Arvidsson B. Styrket veiledning i sykepleierutdanningens praksisperioder. Vård i Norden 2013; 1: 56–60.
5. Særavtale om praksis i kommunehelsetjenesten for studenter i sykepleierutdanning fra HIG. <http://www.hig.no/student/studenttorget/praksis.30.03.2013>.
6. Willumsen E, Studsrød I. Høyere utdanning og praksisnær forskning i profesjonsutdanningene – et eksempel fra sosialt arbeid. Uniped 2010; 1: 25–36.
7. Ørnes H, Wilhelmsen J, Breivik J, Solstad K J. Digital tilstand i høyere utdanning 2011 - Norgesuniversitetets monitor. Norgesuniversitetets skriftserie: Norgesuniversitetet, 2011.
8. Kitzinger J. Qualitative research. Introducing focus groups. BMJ 1995; 29: 299–302.
9. Speziale HJS, Carpenter DR. Qualitative research in nursing: advancing the humanistic imperative. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins, 2007.
10. Graneheim UH, Lundman B. Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. Nurse Education Today 2004; 24: 105–12.

FAGARTIKLER:

Fagartikler kan sendes til torhild.apall@sykepleien.no